

ฐานข้อมูล
ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕

จัดทำโดย
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง(๑) อนุรักษ์ ปันฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น และของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิแก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนา เข้ากับชีวิตได้อย่างยั่งยืน ช่วยสร้างชาติได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุระหว่างคนกับสังคมธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมตามยุค

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น จึงได้จัดทำฐานข้อมูลศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไม่สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อไป

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน

ลำดับที่	ชื่อ	หมู่ที่	ชื่อเจ้าอาวาส (ปัจจุบัน)
๑	วัดบ้านบึงมะลู	๑,๑๖	พระครูจันทประโชติ
๒	วัดบ้านน้ำขুব	๒	พระครูโกวิท จริยะคุณ
๓	วัดใหม่บึงมะลู	๑๑	พระครูสังวร ธรรมโฆส
๔	วัดบ้านหนองศาลา	๘	พระอธิการอัครวิชัย อธิธมโม
๕	วัดป่าบ้านโนนเยาะ	๖,๒๐	พระวิสุธิชัย ธรรมสุนทร
๖	วัดบ้านตาแพน	๓,๑๔	พระครู กิตติคุณ.โณ โสภณ
๗	วัดบ้านศรีสะอาด	๑๓	พระครู อคค. ป.ญโณ
๘	วัดบ้านศรีลำตวน	๑๕	พระอธิการมี ปณฺธิโต
๙	วัดบ้านโนนแสนคำ	๕	พระอธิการสังคม จิตค.โร
๑๐	วัดบ้านโนนดู่	๔	พระอธิการสำรอง อักโกธโน
๑๑	วัดบ้านโนนศิริ	๗	พระอธิการสวัสดิ์ โชติปาโล
๑๒	วัดบ้านโนนเปือย	๑๐	พระอธิการบุญส่ง ทีป ธรรมโม
๑๓	วัดบ้านหนองตลาด	๙	พระจำลอง ปภัสโร
๑๔	วัดอริยธรรม(ธ)บ้านหนองตลาด	๙	พระปลัดอำนาจ เขมฺมิโย

ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม/ประเพณี

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑	ประเพณีแห่นาโหนดาบูชา บรรพบุรุษ	ตำบลบึงมะลูเป็นพื้นที่ที่มีความ หลากหลายทางวัฒนธรรม มีประชาชน ส่วนหนึ่งเชื้อสายเขมร มีภาษาพูดและ ประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และมีพิธีกรรมตามความเชื่อ ที่ เรียกว่า ประเพณีโหนดา หรือเรียกกัน เต็ม ๆว่า แห่นาโหนดา ประเพณีแห่นา โหนดา หรือ วันสารทเขมร... เป็น ประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญ และ ปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมายาวนาน นับเป็นพัน ๆ ปีของชาวเขมร	แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปี	-วัดบ้านบึงมะลู -วัดบ้านน้ำขวบ -วัดบ้านตาแต่น
๒	วันมาฆบูชา	วันมาฆบูชา เป็นสำคัญวันหนึ่งของ พระพุทธศาสนา เป็นที่รู้กันว่าเป็นวัน เกิดพระธรรม ถือว่าเป็นวันที่ พระพุทธเจ้า ได้ประกาศหลักธรรมคำ สอนของพระองค์ เพื่อให้พระอรหันต์ ทั้งหลาย ที่มาประชุมพร้อมกันในวัน นั้น นำไปเผยแผ่	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่
๓	ประเพณีวันสงกรานต์	ประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นประเพณี วันขึ้นปีใหม่ไทย ที่ถือปฏิบัติสืบเนื่อง กันมาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมประจำ ชาติที่งดงามและฝังลึกเข้าไปในชีวิต ของคนไทยมานาน มีการทำบุญตัก บาตร สรงน้ำพระ รดน้ำขอพร ผู้สูงอายุให้อยู่เย็นเป็นสุข และ กิจกรรมต่างๆมากมาย	วันที่ ๑๒- ๑๕ เมษายน ของทุกปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน อบต.สระแก้ว ศาสนสถานใน พื้นที่ ฯ
๔	วันวิสาขบูชา	การบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน วิสาขะ หรือเดือน ๖ เนื่องในโอกาส วันคล้ายวัน พระพุทธ เจ้าประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธปรินิพพาน พุทธศาสนิกชนจะบำเพ็ญกุศล ทำบุญ ตักบาตร บริจาคทาน ปฏิบัติธรรมที่ วัด รักษาศีล ไหว้พระ สวดมนต์ ฟัง ธรรม เวียนเทียน เจริญภาวนา ฯ	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๕	วันเข้าพรรษา	การเข้าพรรษาเป็นพุทธบัญญัติ ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ทุกรูปจะต้องปฏิบัติตาม หมายถึง การอธิฐานอยู่ประจำที่ไม่เที่ยวจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ เว้นแต่มีกิจจำเป็นจริงๆ ช่วงจำพรรษาจะอยู่ในช่วงฤดูฝนที่มีกำหนดเป็นระยะเวลา ๓ เดือน มีประเพณีสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย คือ ประเพณีหล่อเทียนเข้าพรรษาและประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน	วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	- ศาสนาสถานในพื้นที่
๖	วันอาสาฬหบูชา	การบูชาในวันเพ็ญ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก โดยการแสดงปฐมเทศนาโปรดพระปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน จนพระอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุธรรม และขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา จนถือได้ว่าเป็นวันแรกที่มีพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ครบเป็นองค์พระรัตนตรัย	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	- ศาสนาสถานในพื้นที่
๗	วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	วันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ผู้ทรงประทานความรัก ความเมตตา และเสียสละความสุขส่วนพระองค์ ส่งเสริมอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ได้จัดทิวไรสำหรับลงนามถวายพระพร และมีการจัดกิจกรรม/โครงการเทิดพระเกียรติฯ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ รมรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจด้านต่างๆ การจัดนิทรรศการ ประดับธงชาติตามสถานที่ราชการ อาคาร บ้านเรือน ทำบุญตักบาตรเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ร่วมพิธีถวายพระราชสดุดี ฯ	วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน อบต. อำเภอ จังหวัด ฯ

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๘	ประเพณีบุญเบิกบ้าน	เดือนหก เดือนเจ็ด พิธี บุญข้าชะ (ชำระ) หรือที่เรียกว่า บุญเบิกบ้าน ชาวบ้านจะพร้อมใจกันปิดกวาดทำความสะอาดเรือน คุ่มบ้าน และข้าวของเครื่องใช้ให้เรียบร้อยไม่สกปรกรกรุงรัง แล้วจึงทำบุญประกอบพิธีชำระและป้องกันเสนียดจัญไรในหมู่บ้าน	เดือน ๖ – เดือน ๗	- ศาลา ประชาคม หมู่บ้านในพื้นที่
๙	วันออกพรรษา	วันออกพรรษา หมายถึง วันที่พ้นจากข้อกำหนดทางพระวินัยที่ต้องอยู่ประจำที่หรือในวัดแห่งเดียวตลอด ๓ เดือน พระสงฆ์ได้ทำปวารณา เปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุว่ากล่าวตักเตือนเรื่องความประพฤติของตน เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ความเคารพนับถือ และสามัคคีกัน เมื่อออกพรรษาแล้วจะได้นำความรู้จากหลักธรรมและประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างพรรษาไปเผยแผ่แก่ประชาชน พุทธศาสนิกชนจะไปทำบุญทำทาน รักษาศีล และฟังธรรมเป็นกรณีพิเศษ	วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่
๑๐	ประเพณีการทอดกฐิน	การทอดกฐิน คือ การนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์อย่างต่ำ ๕ รูป แล้วให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ทั้งนั้นเป็นเอกฉันท์ให้เป็นผู้รับกฐินนั้น การทอดกฐินในแต่ละปีกำหนดให้มีการจัดทอดกฐินขึ้นภายใน ๑ เดือน หลังวันออกพรรษา โดยวัดที่จะสามารถรับกฐินได้ต้องมีพระภิกษุจำพรรษาโดยไม่ขาดพรรษาเลย แต่ละวัดสามารถรับกฐินได้ปีละ ๑ ครั้ง การทอดกฐินนั้น มีหลายประเภท ในพื้นที่ตำบลสระแก้วส่วนใหญ่จะเป็นกฐินสามัคคี ที่มีเจ้าภาพร่วมกัน จะมีการตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการ แล้วมีหนังสือบอกบุญไปยังผู้อื่นด้วย	แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึง กลางเดือน ๑๒	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่
๑๑	ประเพณีลอยกระทง	ลอยกระทง เป็นประเพณีที่สำคัญ ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีความเชื่อหลายประการ เช่น แสดงความสำนึกถึงบุญคุณของแม่น้ำที่เราได้อาศัยน้ำกินน้ำใช้ การขอขมาต่อพระแม่คงคาที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงไปในน้ำ การสะเดาะเคราะห์ และสิ่งไม่ดีต่างๆ ให้ลอยตามแม่น้ำไปกับกระทง และยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย	วันเพ็ญ(ขึ้น ๑๕ ค่ำ) เดือน ๑๒	ในพื้นที่ตำบล และใกล้เคียง

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๒	วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	วันที่ระลึกคล้ายวันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ พระผู้ทรงกอบกู้ด้วยพระวิริยะอุตสาหะ บำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานปีการด้วยพระราชประสงค์ที่จะให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่เลือกชาติ ศาสนา ที่อยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารและประเทศชาติ มีความผาสุกและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น องค์การและหน่วยงานต่างๆ ได้จัดที่ไว้สำหรับลงนามถวายพระพร และมีการจัดกิจกรรม/โครงการเทิดพระเกียรติฯ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ รณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจด้านต่างๆ การจัดนิทรรศการ ประดับธงชาติตามสถานที่ราชการ อาคาร บ้านเรือน ทำบุญตักบาตรเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล และร่วมพิธีถวายพระราชสดุดี ฯ	วันที่ ๕ ธันวาคมของทุกปี	- ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน อบต. อำเภอ จังหวัด ฯ
๑๓	วันธรรมสวนะ	“วันธรรมสวนะ” เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า “วันพระ” หมายถึงการฟังธรรมของชาวไทยพุทธ เมื่อถึงวันธรรมสวนะ คือ วันขึ้น ๘ ค่ำ แรม ๘ ค่ำ และ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ แรม ๑๕ ค่ำ พุทธศาสนิกชนจะเตรียมอาหาร ผลไม้ เครื่องสักการะไปวัดเพื่อถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งรักษาศีล เจริญจิตภาวนา และฟังธรรมเทศนา	ทุกวันธรรมสวนะ	- ศาสนาสถาน ในพื้นที่
๑๔	พิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงาน	พิธีกรรมเกี่ยวกับการแต่งงาน สมัยโบราณมีขั้นตอนต่างๆ หลายขั้นตอน เริ่มจากการเกี่ยวพาราสี การทาบทาม การสู่ขอ และการแต่งงาน เมื่อขบวนเจ้าบ่าวไปถึงบ้านเจ้าสาว มักจะถูกปิดทางไม่ให้เข้าไป ต้องมีการจ่ายค่าผ่านทาง ญาติเจ้าสาวจะจูงมือเจ้าบ่าวไปในห้องประกอบพิธี เมื่อได้มีการตรวจสอบสินสอดทองหมั้นเรียบร้อยแล้ว จึงประกอบพิธีสงฆ์ ถวายภัตตาหาร แล้วมีพิธีกราบหมอน เจ้าบ่าวมอบของขวัญให้เจ้าสาว เป็นอันเสร็จพิธี และมีการเลี้ยงแขก ตกค่ำจะมีพิธีห้องหอให้คู่บ่าวสาว เรียกว่า “การเรียงสาดเรียงหมอน”	มีการดูฤกษ์ยาม วันดี ได้ตลอดทั้งปี	ส่วนใหญ่จะจัดที่บ้านเจ้าสาว หรือสถานที่ต่างๆ ตามความสะดวก

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
๑๕	ประเพณีการบวชนาค	ตามประเพณีชาวไทย อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ จะต้องบวชทดแทนบุญคุณพ่อแม่ การบวชสมัยก่อนต้องบวชกัน ๑ พรรษาปัจจุบันระยะเวลาอาจจะน้อย เช่น ๗ วัน ๑๕ วัน ๓๐ วัน การบวชถือได้ว่า ผู้บวชจะได้ศึกษาถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีความอดทนอดกลั้น และเข้าใจโลกธรรม	มีการดูฤกษ์ยามวันดี ได้ตลอดทั้งปี	- ศาสนาสถานในพื้นที่

ฐานข้อมูลกลุ่มอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการเกษตร

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	บ้านโนนเปือย	ม.๑๐ ต.บึงมะลู
๓	ปราชญ์ชาวบ้าน	นายบรรยาย ศรีชัย	ม.๑๐ ต.บึงมะลู
๔	ปราชญ์ชาวบ้าน	นายล้วน กันตรี	ม.๑๙ ต.บึงมะลู
๕	ปราชญ์ชาวบ้าน	นายบัวทอง บุญยก	ม.๑๗ ต.บึงมะลู
๖	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	นายอวิรุทธิ์ พิมพ้อ่อน	ม.๑ ต.บึงมะลู
๗	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	นายรัฐภูมิ ร่มโพธิ์ศรี	ม.๘ ต.บึงมะลู

ด้านดนตรี นาฏศิลป์ การนวด และการละเล่นพื้นบ้าน

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	รำแม่มด	นายประเสริฐ ประสงค์	ม.๑ ต.บึงมะลู
๒	รำกลองยาว	คณะกลองยาวบ้านหนองตาอุด	ม.๑๒ ต.บึงมะลู
๓	รำกลองยาว	คณะกลองยาวบ้านตาแท่น	ม.๑๔ ต.บึงมะลู
๔	รำกลองยาว	คณะกลองยาวบ้านหนองศาลา	ม.๘ ต.บึงมะลู
๒๕	นวดแผนไทย	รพ.สต.บึงมะลู	ม.๑๑ ต.บึงมะลู

ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ข้าวต้มใบปะอาว	บ้านบึงมะลู,บ้านบึงมะลูเหนือ	ม.๑,ม.๑๖ ต.บึงมะลู
๒	ข้าวต้มสหรัดโดง	บ้านบึงมะลู,บ้านบึงมะลูเหนือ,บ้านน้ำขুব	ม.๑,ม.๑๖,ม.๒ ต.บึงมะลู

ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พิธีกรรมทางศาสนา	นายล้วน กันตรี	ม.๑๙ ต.บึงมะลู
๒	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบรรยาย ศรีชัย	ม.๑๐ ต.บึงมะลู
๓	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบัวทอง บุญยก	ม.๑๗ ต.บึงมะลู
๔	พิธีกรรมทางศาสนา	นายวันนา สีทา	ม.๖ ต.บึงมะลู

กลุ่มอาชีพที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบึงมะลู

ลำดับ ที่	กลุ่มอาชีพ	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก
๑	กลุ่มทอผ้าบ้านโนนเปือย	ม.๑๐	๑๐
๒	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านบึงมะลูเหนือ	ม.๑๖	๒๖
๓	กลุ่มปลูกเห็ดนางฟ้า	ม.๑๐	๓๐
๕	กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโค	ทุกหมู่	๑๔๕
๖	กลุ่มข้าวเกรียบ	ม.๑๗	๖๐